

Verksamhetsberättelse för året 2023

Organisation

Den ideella föreningen ByggDialog Dalarna registrerades den 16 januari 2013 och har nu genomfört sitt elfte verksamhetsår. Föreningen har en ung organisation och en verksamhet i utveckling, vilket har präglat även detta år.

Från ett nätverk om 56 deltagande företag/organisationer vid föreningsbildningen har medlemsantalet ökat och stabiliserats till strax under 100 medlemsföretag. Under 2023 har medlemsantalet förblivit stabilt på 97 medlemmar, trots att några företag har lämnat av olika naturliga skäl, såsom pensionering, företagsomstruktureringar, och konkurs. Å andra sidan har organisationen välkomnat 5 nya företag under året, vilket har möjliggjort att medlemsantalet kunnat hållas oförändrat.

Föreningens styrelse har efter årsmötet i maj 2023 bestått av tio ledamöter, tre ersättare samt en adjungerad ledamot enligt nedan:

Jan Hedberg	Ludvika Kommunfastigheter
Mikael Ekstrand	Dala Byggsamverkan
Tony Svensson	Sweco Architects
Anders Backhans	Backhans Consulting
Martin Ullgren	Regionfastigheter Dalarna
Johan Karlsson	ByggPartner
Gabriella Hagman	Mondo Arkitekter
Jenny Norén	Dalarnas Försäkringsbolag
Annika Ståhlberg	Kopparstaden
Eva Thor	Byggföretagen
Per Dahlberg (ersättare)	PeDaKo
Kristina Hansen (ersättare)	Structor Byggteknik
Annica Mattsson (ersättare)	Byggnadsingenjör Nils Skoglund AB
Jonny Gahnshag (adjungerad)	Region Dalarna

Under året har Jan Hedberg varit ordförande för styrelsen medan Anders Backhans varit vice ordförande. Under hösten adjungerades även Jonny Gahnshag, regionala utvecklingsförvaltningen vid Region Dalarna, som styrelserepresentant till ovan namngivna styrelse. Utsedda revisorer för 2023 har varit auktoriserad revisor Marcus Persson från Åhlberg och partners samt förtroendevald revisor Kjell Grundström från IUC Dalarna.

Sammanlagt har 5 protokollförda styrelsemöten hållits varav ett fungerade som konstituerande. Årsmötet hölls den 25 maj i Borlänge. Utöver dessa möten hade styrelsen strategidagar under februari där verksamhetens långsiktiga utvecklingsmål diskuterades. Styrelsens möten har föregåtts av ett beredningsmöte där ordförande, vice ordförande, verksamhetschef samt vice verksamhetschef på ByggDialog Dalarna har deltagit.

Föreningens tjänstemannaorganisation bestod under året av 6 - 7 personer innefattande verksamhetsledare, vice verksamhetsledare, projektledare, processledare, projektmedarbetare samt en doktorand. Vid 2023-års utgång motsvarade verksamhetens tjänstemannaorganisation 6 heltidstjänster. Utöver ovanstående tjänster lånar ByggDialog Dalarna in tjänster från Industriellt utvecklingscenter (IUC) i form av en ekonom på deltid och en processledare på deltid. Dessa tjänster motsvarar 0,6 heltidstjänster. 2023 var bemanningsmässigt ett utmanade år. Under våren slutade en processledare samt verksamhetschef samtidigt som vice verksamhetschef varit föräldraledig fram till november. Fram till oktober då ny verksamhetschef började gick en av verksamhetens processledare in som tf verksamhetschef. Under hösten anställdes en ny processledare på deltid och i slutet av året var bemanningen åter i balans.

Kort om verksamheten

ByggDialog Dalarna är en sektorsövergripande ideell förening med ändamål att inom Dalarnas län utifrån alla aktörers perspektiv arbeta proaktivt för att bidra till att utveckla ett hållbart samhällsbyggande. ByggDialog Dalarna är ett kluster, som bedriver långsiktiga samarbeten med bygg- och fastighetssektorns företag, akademi och offentlighet. I bred samverkan mellan medlemmar och andra aktörer stärker föreningen arbetet med forskning, innovation och kvalitet i samhällsbyggnadssektorn.

Genom projekt och basfinansiering bidrar ByggDialog Dalarna till att aktörerna i Dalarnas bygg- och fastighetssektor får en plattform för engagemang i utvecklingen av ett hållbart samhällsbyggande. Det ger inblick i vad som händer och möjligheter att lyfta egna frågor. Med viktiga samhällsutmaningar som grund erbjuder föreningen olika former av arenor för dialog och kompetensväxling. Problemställningar identifieras och omsätts till tänkbara lösningar och utvecklingsprojekt. Föreningen har sitt säte i Borlänge.

Verksamhetens grund kan beskrivas som en "växtbädd". I växtbädden läggs grunden för samverkan som sedan kan växa till en djupare samverkan och samhandling och ibland omsättas till att exempelvis bli en testbädd. I "växtbädden" skapar vi arenor där branschen träffas, skapar kontakter med oss och med varandra, för dialog, blir inspirerade, tar del av varandras lärdomar och får en djupare kunskap. I "växtbädden" bygger vi också upp vårt förtroende bland företagen. Detta sker genom exempelvis frukostmöten, temagruppsmöten, studiebesök, seminarier, företagsbesök och workshops. En viktig förutsättning för denna samverkansstruktur är behovsinventering.

En historisk viktig arena för erfarenhetsutbyte och samskapande är verksamhetens olika temagrupper. Temagrupperna inrättas efter att ett branschgemensamt behov eller intresseområde har identifierats och bemannas utifrån behovet av olika medlemsaktörer. Ibland består en temagrupp av aktörer från samma del av branschen och ibland genom en representation av byggprocessens olika aktörer. Grupperna arrangerar återkommande möten där aktuella frågor diskuteras. Det blir en neutral plattform för dialog över gränser. Till exempel mellan olika kommuner, organisationer eller aktörer i olika delar av byggprocessen. Här får medlemmarna möjligheten att tillsammans med branschkollegor utbyta kunskap och idéer för att på så vis stimulera utveckling inom både egen verksamhet och i branschen. ByggDialog Dalarna påbörjade under hösten en översyn av verksamhetens befintliga temagrupper och kommer under 2024 fortsätta detta arbete. Under 2023 togs även beslut om att starta upp en ny temagrupp med inriktning mot kompetensförsörjning inom högre utbildning.

Vid utgång av 2023 fanns följande temagrupper i ByggDialog Dalarnas verksamhet.

Arkitekturrådet

Arkitekturrådet består av representanter från Länsstyrelsen, Region Dalarna, kommunerna i Dalarna (landskaps-, plan- och stadsarkitekter), Högskolan Dalarna, Svensk Form Dalarna, Läns museet och ByggDialog Dalarna. Gruppen inkluderar även särskilt inbjudna personer, valda för deras engagemang och kompetens i arkitekturfrågor. Länsstyrelsen ansvarar för att leda och organisera rådets arbete. Syftet med Arkitekturrådet är att bistå kommuner med vägledning. Genom att framhäva vikten av arkitektur och design, siktar de på att öka medvetenheten inom byggsektorn om dessa aspekter i stadsutvecklingen. ByggDialog Dalarna spelar en central roll för att förmedla denna kunskap vidare inom bygg- och fastighetsbranschen.

Innan sommaren samlades rådet i Malingsbo för ett möte tillsammans med deltagare ur projektet Dalaingenjör och 2047 Science Center. Senare under året deltog Arkitekturrådet i ett möte tillsammans med Klimatklubben och Äldreboendegruppen för att ta del av konceptet "Stockholmshusen". Detta koncept omfattar bland annat delning av gestaltning och materialkrav. Syftet var att ge idéer och inspiration till liknande samarbeten regionalt i Dalarna för att bygga mer kostnadseffektivt samtidigt som man bibehåller viktiga värden för regionen. Under året har rådet även genomfört ett antal möten via länk.

Byggekot

Under året har temagruppen Byggekot tagit viktiga steg mot att utveckla byggbranschen i Dalarna genom att göra återbruk av byggmaterial till en konkret verklighet. Med ett passionerat engagemang för miljön och en stark vilja att minska avfallet från byggsektorn, samlades 15 personer från olika medlemsföretag för att tillsammans tackla utmaningarna som hindrar effektivt återbruk. Genom en serie av nio workshops, ledda av en extern processledare, identifierade gruppen dessa utmaningar och potentiella lösningar. Denna process bidrog i slutändan till att temagruppen Byggekot bildades och tog sina första steg.

Detta unika initiativ har inte bara främjat tvärsektorielt samarbete utan också uppmuntrat till en öppen dialog mellan alla aktörer i byggprocessen, från beställare till leverantörer. Byggekot är ett bra exempel på hur samarbete och nytänkande kan övervinna branschspecifika hinder och leda till hållbara förändringar. De idéer och strategier som framkommit ur denna process syftar till att integrera återbruk i den dagliga verksamheten, vilket potentiellt kan omforma hela byggbranschen till att bli mer miljövänlig och resurseffektiv. Framstegen med Byggekot är ett lovande tecken på en framtid där återbruk inte bara är möjligt utan blir en självklar del av byggprocessen.

Under året föreläste White Arkitekter, och temagruppen fick ta del av spännande information kring Whites återbruksmetodik samt hur man utvärderar återbrukspotentialen i material och byggnadsdelar. Vid ett annat tillfälle delade Vasakronan med sig av företagets strategier och lärdomar inom återbruk. De presenterade en omfattande översikt över Vasakronans engagemang för hållbarhet, inklusive utmaningar och lösningar relaterade till garantier, försäkringar och upphandling. Med hjälp av praktiska exempel och personliga reflektioner fick vi en djupare förståelse för deras framsteg och metoder. Dessa presentationer, varvat med internt kunskapsutbyte i Byggekot, erbjöd oss en källa till inspiration och kunskap som kommer att vara till nytta i vårt fortsatta arbete för en mer återbrukande och hållbar byggbransch.

Digitaliseringsgruppen

Digitaliseringsgruppen består av representanter från ca 5-7 st. företag samt Högskolan Dalarna. Gruppen har haft fokus på att öka användningen av det digitala verktyget BIM (Building information model) i Dalarna. Under 2022 var gruppen aktiv och genomförde bl.a en större BIM konferens, däremot har gruppen haft låg aktivitet under 2023 av olika anledningar. Under året fördes diskussioner mellan äldreboendegruppen och digitaliseringsgruppen då man såg kopplingar och synergier mellan grupperna i form av välfärdsteknik och digitala verktyg och en eventuell sammanslagning av grupperna diskuterades. Diskussionerna mynnade dock ut i att kopplingarna/synergierna inte gick i linje med gruppernas arbete och den diskussionen avslutades. Som underlag för gruppens fortsatta arbete framåt genomfördes ett par intervjuer med aktörer i branschen i syfte att undersöka och öka förståelsen för branschens behov inom digitalisering framåt.

KlimatKlubben

KlimatKlubben är en temagrupp som samlar cirka 15 fastighetsbolag i Dalarna. Gruppen består av både mindre och större företag, primärt allmännyttiga bolag men även ett fåtal privata. Gruppens arbete tar avstamp i Allmännyttans Klimatinitiativ och syftar till att stötta varandra på resan mot dess mål. Arbetet görs genom delning av kunskap och erfarenheter i gruppen samt där det finns behov ta in externa föreläsare till mötena. Gruppen gör även studiebesök och anordnar möten hos de olika medlemmarna för att få chans att lära känna varandra och dess verksamhet.

Under 2023 har gruppen haft 6 temagruppsmöten. Enligt plan har ämnena på de olika mötena planerats med utgångspunkt i Klimatinitiativets fokusområden. Under 2023 har Bjärkehus AB, Högskolan Dalarna, Hedemorabostäder och Hedemora kommunfastigheter, Tunabyggen, Kopparstaden och Leksandsbostäder varit värd för temagruppens träffar. Träffarna har innefattat kunskapsfördjupningar inom t.ex. nyckeltal, systemövergripande planering, vätgasproduktion och cirkulär ekonomi samt studiebesök på Dala återbyggedepå och ett flertal olika regionala byggprojekt.

Kompetensförsörjning

Under hösten togs beslut att inrätta en temagrupp för kompetensförsörjning mot högre utbildning med syfte att vara en gemensam arena för samverkan inom kompetensförsörjningsfrågor för bygg- och fastighetssektorn mellan akademi och näringsliv i Dalarna. Det inledande arbetet har handlat om att tydliggöra gruppens roll, bemanning samt samspel ihop med bland annat byggkompetensrådet. Temagruppen blir vidare en viktig arena för redan befintlig samverkan mellan Högskolan Dalarna och ByggDialog Dalarnas medlemsföretag, men också en kraftfull gruppering för att initiera och söka medel för nya projekt och insatser inom området. Förutom att bidra med en gemensam plattform för utbyte och diskussion ska gruppen även kunna arbeta med frågor som att:

- ✓ Kartlägga byggbranschens behov av kompetens inom högre utbildning på kort och lång sikt
- ✓ Genom samverkan mellan näringsliv och utbildning göra inspel för att höja kvalitet och attraktivitet på utbildningarna för att bättre möta näringslivets behov
- ✓ Bidra till det livslånga lärandet inom branschen
- ✓ Bidra till att öka näringslivets engagemang i utbildningarnas utformning och innehåll. Utöver innehåll diskutera frågor som flexibilitet, validering av arbetslivserfarenhet, efterutbildning, utbildning på halv fart osv.
- ✓ Stärka kopplingen mellan näringslivet och den regionala byggforskningen
- ✓ Arena för framtida projektfinansiering

Women Building Sweden

WOMEN
building sweden

Nätverket för kvinnor inom ledande positioner i byggbranschen som bildades 2019 var inne på sitt fjärde verksamma år 2023 och hade vid årets slut växt till närmare 50 medlemmar. Under året genomfördes 12 träffar av olika slag. 2 av träffarna var av större karaktär med föreläsare och öppen inbjudan till hela branschen. Den första stora träffen var nästa steg och uppföljning av Dalauppropet - 2022 års upprop där 82 företag skrev under för en jämställd byggbransch. Träffen handlade om att visa goda förebilder och verktyg för hur företag aktivt kan arbeta för jämställdhet. Representanter från 4 olika företag fick äntra scenen och visa hur de gjort för att komma framåt med jämställdhet. Det var glädjande att se att publiken var av jämn könsfördelning och att de förde engagerade samtal runt borden. Den andra större träffen följde samma röda tråd, dvs att det var en uppföljning av Dalauppropet, de 82 företag som skrivit under var särskilt inbjudna men träffen blev också öppen för hela byggbranschen. Denna gång var Charlie Klang från Sila Snacket på plats för att hålla föredrag och workshop kring inkludering och kultur på arbetsplatser. Glädjande att närmare 70 personer deltog engagerat denna eftermiddag. Glädjande var också att det antalet var rekordmånga för ett tillfälle som ByggDialog Dalarna bjudit in till.

Charlie Klang, Sila Snacket

Mellan dessa större träffar har nätverket hunnit med studiebesök på varmvälsverket SSAB där en representant från företaget berättade för nätverket om det interna arbete som görs för jämställdhet. Det har också varit 4 nätverksträffar där olika ämnen diskuterats, nya idéer fötts och nya kontakter skapats.

2023 var ett viktigt och stort år för nätverket Women Building Sweden. 2 stipendium fick nätverket ta emot. Lars Bergkvist stipendium för jämställdhet och mångfald som Byggcheferna står för och som delas ut för viktiga insatser. Det andra stipendiet stod SEB för. De hade också uppmärksammat nätverkets insatser och priset delades ut under en hockeymatch i Tegera Arena i Leksand i november. Som om detta inte vore nog så fick nätverket också ta emot Årets jämställdhetspris på Betonggalan. Nätverksledarna deltog under galan som gick av stapeln på Waterfront hotel i Stockholm i oktober och priset står nu och skiner med sin glans på kontoret hos ByggDialog Dalarna.

Årets jämställdhetspris

Äldreboendegruppen

Äldreboendegruppen består av medlemmar från kommunerna i Dalarna, den politiska sfären, både offentlig och privat sektor samt representanter från akademien. Syftet med gruppen är att vara en plattform för erfarenhetsutbyte mellan kommunerna för att bygga hållbara och kostnadseffektiva äldreboenden. Under det gångna året har gruppen varit mindre aktiv och inte arrangerat några större temagruppsmöten, men har genomfört två studiebesök. Med ett växande behov av fler vårdplatser är det nödvändigt att bygga nya äldreboenden, och syftet med dessa studiebesök var att erbjuda inspiration.

I slutet av augusti deltog representanter från bland annat kommunerna i länet för att besöka två privata äldreboenden i Gävle, drivna av Humana och Attendo. Dessa två studiebesök gav insyn i användningen av välfärdsteknik för att innovativt tillgodose de äldres behov, och hur dessa teknologier och byggnadsdesign bidrar till en säker och interaktiv omgivning. Det andra studiebesöket ägde rum på Leksands nya äldreboende på Tibble Lyckavägen, som öppnade i december 2021 och består av 72 lägenheter. Denna nybyggnation, som också omfattar en renovering av det befintliga boendet, har genomförts med ett hälsofrämjande perspektiv där människan står i centrum. Detta inkluderar skapandet av flera gemensamma utrymmen för social samvaro och aktiviteter.

Äldreboendegruppen avslutade året med en gemensam föreläsning tillsammans med Klimatklubben och Arkitekturrådet, där temat var Stockholmshusens insatser och deras konceptuella bostäder. Syftet med "Stockholmshus" är att göra byggprocessen mer effektiv genom att tillämpa återkommande designelement, serietillverkning och processer som överlappar varandra, allt medan man bibehåller en stark inriktning på hållbarhet. Äldreboendegruppens deltagande syftade till att utvärdera om kommunerna kan implementera dessa konceptbostäder i sina projekt för att möta efterfrågan på fler vårdplatser.

Projekt och uppdrag

Majoriteten av ByggDialog Dalarnas verksamhet är koppad till olika projekt eller uppdrag, vilket även varit fallet under 2023. I vissa fall är ByggDialog Dalarna projektägare och i andra fall en samarbetspart. Under året som gått har två projekt avslutats och ett nytt stort projekt initierats. Nedan presenteras en sammanfattning av verksamhetens projekt och uppdrag under 2023.

Verksamhetsbidrag från regionen

Under 2023 togs beslut om att tilldela ByggDialog Dalarna ett årligt verksamhetsbidrag från Region Dalarna. Syftet med bidraget är att stärka ByggDialog Dalarna genom ett mera långsiktigt basuppdrag med tillhörande finansiering. Som grund för uppdraget ligger Dalastrategin 2030 – *Tillsammans för ett hållbart Dalarna* med de tre målområdena ett klimatsmart Dalarna, ett konkurrenskraftigt Dalarna och ett sammanhållet Dalarna. ByggDialog Dalarnas uppdrag är vidare att:

- Göra insatser riktade till bygg- och fastighetssektorn
- Utveckla och starta nya insatser och aktiviteter kopplat till delar av den regionala innovationsstrategin
- Vidareutveckla samarbetet med forskning och akademi, särskilt Högskolan Dalarna

Uppdraget ska även genomföras i nära samverkan med övriga aktörer i främjarsystemet.

Verksamhetsbidraget har varit avgörande för verksamhetens fortsatta utveckling och genomförandet av insatser inom bygg- och fastighetssektorn under 2023. Historiskt har handlingsutrymmet utanför ordinarie projektverksamhet varit mycket begränsat, men i och med inrättandet av detta bidrag finns större utrymme att samverka med branschaktörer och främjare för att identifiera och möjliggöra nya insatser. Det skapar också en större möjlighet att möta konkreta behov samt vid behov stärka basbemanningen som behövs för att upprätthålla verksamheten. Några exempel på utvecklingsarbete och insatser som möjliggjordes under 2023 med hjälp av detta bidrag presenteras nedan:

- Behovsinventering och framtagande av ny projektansökan (se vidare, *Effektivare testmiljöer i bygg och fastighetssektorn*)
- Inrättande av ny temagrupp för kompetensförsörjning kopplat till högre utbildning
- Säkerställa fortsatt nätverksverksamhet ihop med bygg- och fastighetssektorn trots att verksamheten under delar av hösten saknade projektfinansiering
- Bidra till framtagandet av färdplan för Byggande och boende
- Bidra till basfinansiering för verksamhetens ekonom samt möjliggöra att verksamheten och i synnerhet verksamhetschefen får utrymme för att nätverka, utveckla och initiera nya insatser och aktiviteter
- Under hösten påbörjades ett arbete med att ta fram en långsiktig utvecklingsplan för att säkerställa medlemsnytta, bidra till ett hållbart samhällsbyggande i Dalarna samt skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar organisation

Högskolelänk - Samverkan med Högskolan Dalarna

Sedan länge samverkar ByggDialog Dalarna med Högskolan Dalarnas Byggutbildningar för att möjliggöra kontakt mellan studenterna och branschen redan under utbildningen. Med det vill branschen och högskolan stötta branschens kompetensförsörjning samt bidra till att behålla kompetens i Dalarna. Praktiskt innebär det ett antal årliga återkommande aktiviteter vilka på olika sätt skapar kontaktytor mellan studenter och branschen. Det operativa arbetet drivs av två så kallade "Högskolelänkar", en från ByggDialog Dalarnas sida och en från Högskolan Dalarna. Under året har följande aktiviteter genomförts inom ramen för ovanstående samverkan.

I början av året genomfördes för första gången efter pandemiåren en fysisk arbetsmarknadsdag. Ett 20-tal företag och cirka 60 studenter samlades på Campus Borlänge för en inspirationsföreläsning med efterföljande arbetsmarknadsmässa. Högskolan Dalarna arrangerade även ett branschråd i anslutning till detta.

Under året har två studiebesök och ett byggsnack anordnats. Under våren tog NCC och Archus Arkitekter emot studenterna till bygget av Högskolan Dalarnas nya campus i centrala Borlänge. Detta föregicks av att de båda företagen var på besök under ett byggsnack på nuvarande campus där de fick möjlighet att berätta mer ingående om projektet. Under hösten genomfördes även ett studiebesök till Setra i Långshyttan.

Vid vårterminens slut medverkade ByggDialog Dalarna vid utdelningen av stipendier till årets främsta exjobb och studieresultat. Bakom stipendierna står, ByggDialog Dalarna, Byggutbildning Star, Mondo Arkitekter, Structor, Fiskarhedenvillan och Intec.

Stipendieutdelning till studenter

Årets introduktionsdag för nya studenter genomfördes i Siljansnäs. Studenterna fick chans att lyssna till en konstruktör från Limträteknik AB som på ett mycket inspirerande och pedagogiskt sätt berättade om att bygga höga byggnader, bygga i KL-trä samt projektet med Naturrums utkikstorn. Väl tillbaka på campus fick studenterna inspirerande berättelser från två alumner om deras resa in i byggbranschen.

Trätornet i Siljansnäs

Under hösten deltog cirka 20 medlemsföretag i en hållbarhetskurs där de blev intervjuade av studenter i årskurs 1 om deras arbete med hållbarhet. ByggDialog Dalarna stöttade även högskolan i att arrangera deras årliga exjobbsupptakt där studenterna ska få en inspirerande introduktion till arbetet med sina examensarbeten.

Under året har även ByggDialog Dalarna bidragit i arbetet med att sprida och kommunicera aktiviteter som genomförts inom ramen för Högskolans byggtutbildningar, som exempelvis projektarbetet inom Husbyggnadsprojekt 1 där studenterna tog fram bygglovsritningar, illustrationsplan, gestaltungs-koncept och hållbarhetsprogram för ett område i Leksands kommun.

Boost

Boost är ett projekt som Region Dalarna är huvudsökande för, men där hela nio projektpartners deltar varav ByggDialog Dalarna är en. Projektet startade vid halvårsskiftet 2023 och förväntas pågå under följande 4 år. Projektets mål handlar om att etablera samhandlingsplattformar för aktörerna i Dalarnas innovationsstödsystem för ett effektivt genomförande av strategin för smart hållbar specialisering. Genom specialiserade plattformar för kunskapsområdena ska aktörer i främjandesystemet fördjupa sig i smart specialisering som metod för jämställd och hållbar lokal och regional utveckling. Genom en ökad samhandling i Dalarnas innovationsekosystem förväntas innovationsförmågan stärkas.

Inledningsvis präglades mycket av arbetet inom Boost av att lära känna varandras olika verksamheter samt identifiera våra verksamheters olika behov, utmaningar och möjligheter. Vidare pågick ett intensivt arbete för att gruppera oss i olika kunskapsområden som i projektet omnämns som plattformar. I projektet finns fem uttalade plattformar varav ByggDialog Dalarna är sammankallande

till plattformen Hållbart hälsofrämjande byggande och boende, hädanefter förkortat HHBB. Flertalet av främjarna i Boost såg initialt ett behov av att vara delaktiga inom HHBB vilket blev utmanande då diskussionerna och behoven tenderade att bli väldigt breda. Arbetsgruppen minskades därför i antal under hösten och plattformsarbetet kunde därefter fortsätta inom ett mer avgränsat område.

Cirkulära klimatsmarta flöden

Under våren avslutades projektet Cirkulära klimatsmarta flöden, ett treårigt projekt med målet att driva på omställningen till en energieffektiv- och koldioxidsnål ekonomi bland bygg- och fastighetsbolagen i Dalarna. Projektet har arbetat med ett flertal områden bland annat cirkulär ekonomi, klimatsmarta materialval, energieffektivisering och klimatneutralitet men även fokuserat på jämställdhet. Ett arbete med att höja kunskapen inom dessa områden har varit centralt där ByggDialog Dalarnas nätverk utgjort grunden där aktörer i hela branschen träffats, utbytt erfarenheter och lärdomar med varandra. Under projektet bildades bland annat temagruppen *ByggEkot* som består av aktörer i branschen som vill få igång ett ökat återbruk i branschen. Ytterligare ett spännande initiativ är *Dalauppropet för en jämställd byggbransch* som startades av Women Building Sweden där 82 företag inom bygg- och fastighetssektorn ställde sig bakom initiativet för att tillsammans arbeta för att göra byggbranschen mer jämställd. Även temagruppen *Klimatklubben* har varit väldigt central under hela projektet där fastighetsbolag (mestadels allmännyttiga men även privata) träffats och tillsammans jobbat med frågor som energieffektivisering och koldioxidbesparingar.

Digital resiliens i bygg- och fastighetsbranschen

Projektet Digital resiliens i bygg- och fastighetsbranschen har haft som mål att lyfta sambanden mellan digitalisering och ökat mervärde inom hälsoaspekter och resurseffektivt arbete, inom bygg- och fastighetsbranschen i Dalarna. Projektet påbörjades under hösten 2021 och avslutades efter sommaren 2023. Arbetet under våren koncentrerades till att knyta ihop projektet och komplettera där behov fanns för att därefter avrapportera projektet. Centralt i arbetet var två temagrupper, Äldreboendegruppen och Digitaliseringsgruppen, som projektet delvis var byggt kring.

Arbetet under våren kan delas in i tre delar; dialog med temagruppernas ordförande om hur gruppernas arbete ska bedrivas framåt, arrangera frukostmöten med koppling mot digitalisering samt att föra dialog med medlemsföretag för att skapa en fördjupad förståelse för hur vi behöver arbeta med digitalisering framgent. Under våren genomfördes dialog med ordföranden i Äldreboendegruppen och Digitaliseringsgruppen vilken mynnade ut i att ByggDialog Dalarna presenterade en idé på en väg framåt för grupperna. Vi lyckades inte hitta en fortsatt väg framåt för Digitaliseringsgruppen medan Äldreboendegruppen fann ett spår för 2023. Det resulterade under hösten i en studiebesöksresa till Gävle samt lunchföreläsning och studiebesök i Leksand på ett nybyggt äldreboende.

Under våren genomfördes två frukostmöten med Tyréns där de berättade om 2 nya tjänster som genom digitala verktyg skulle kunna minska klimatpåverkan i bygg- och anläggningsprojekt - Scrap och SmartMass. Under sommaren genomfördes intervjuer med Regionfastigheter och Byggpartner för att öka förståelsen för vilka frågor som idag är aktuella för ByggDialog Dalarnas medlemmar inom området digitalisering. Detta ansågs centralt för att kunna fånga upp branschens behov inom området i kommande arbete och projekt.

Projektet har varit utmanande att genomföra för ByggDialog Dalarna. I grunden handlar det om att ByggDialog Dalarna inte lyckats driva ett välfungerande arbete i temagrupperna Äldreboendegruppen och Digitaliseringsgruppen vilka projektet var byggt kring. Det finns flera orsaker till detta, men två saker som bidrog till utmaningen var att ByggDialog Dalarna hade svårt att koppla detta arbete till ordinarie verksamhet och befintlig kompetens inom organisationen samt att verksamheten under denna period hade stor personalomsättning.

Regional färdplan för byggande och boende

Arbetet med framtagande av en färdplan för området Byggande och boende har pågått under 2023 och involverat flera olika aktörer från sektorn i Dalarna. Utgångspunkten för uppdraget har varit Dalarnas Energi- och klimatstrategi (2019) men även den nationella färdplanen för Bygg- och anläggningssektorn har varit en viktig förutsättning för arbetet. Färdplanen omfattar hela värdekedjan dvs planeringsskedet, produktionsskedet, nyttjandeskedet, ombyggnad/renovering samt anläggning i form av tex järnväg. Färdplanen sträcker sig till 2045.

ByggDialog Dalarna har haft uppdraget att processleda arbetet och har genom sina medlemmar och nätverk samlat en aktörsgrupp som har utgjort arbetsgrupp för färdplanen. I denna gruppering återfanns både fastighetsägare, entreprenörer, projektörer, Högskolan Dalarna, Länsstyrelsen Dalarna, Region Dalarna mfl. Gruppen har under hösten träffats vid tre tillfällen för att diskutera fram utmaningar, möjligheter, mål och delmål samt aktiviteter. Dessa delar presenterades sedan vid ett öppet dialogmöte i slutet på november, med målsättningen att ta in ytterligare synpunkter från en bredare gruppering in i processen. Inspel från detta möte togs sedan vidare med till färdigställandet av färdplanen. Parallellt med detta så togs också information kring nuläget avseende Dalarnas Byggande och boende-sektor fram, framför allt genom sammanställning av befintlig statistik samt beräkningar kring klimatnytta, energieffektiviseringstakt mm. I denna del av arbetet har Högskolan Dalarna varit behjälplig med validering och beräkningar. Färdplanen resulterade i totalt tio prioriterade områden där varje områden beskrivs genom önskat läge 2030, önskat läge 2045 samt åtagande. Även övergripande mål, delmål samt en vision för området togs fram som en del av färdplanen.

Aktörsdialogen i november.

Processen med att ta fram färdplanen har även inneburit deltagande i arbetet med att uppdatera den nationella färdplanen för Bygg- och anläggningssektorn, bla genom medverkan vid workshop i Stockholm i oktober 2023. Den nationella färdplanen är en viktig utgångspunkt för det regionala arbetet och det finns stora vinster med att säkerställa att det finns en röd tråd mellan nationell och regional färdplan. Färdplanearbetet fortsatte in på 2024 med en remissrunda till sektorns aktörer för att därefter antas av Dalarnas energi- klimat- och innovationsråd.

Lågan

Färdplanearbetet har också ingått som en del i det nationella Lågan-projektet "Goda exempel på energiuppföljning". Projektet syftade till att mobilisera de regionala nätverken inför de kommande kraven i EPBD (direktivet om byggnaders energiprestanda) och få i gång renoveringsvågen i Sverige. Projektet skulle också bidra med kunskap, främst genom att ta fram goda exempel från varje region där utfall av uppnådd energiprestanda och kostnader har följts upp efter en energieffektivisering. I Dalarnas fall så bidrog vi med inspel från vårt färdplanearbete och främst reflektioner från den aktörsdialog som ägde rum som en del av processen.

Lågan-projektet pågick under hösten 2023 och nätverk från hela Sverige deltog, projektet avslutades med en nationellt digital konferens 23 november där ByggDialog Dalarna fick möjlighet att presentera arbetet med färdplanen för Byggnade och boende.

Effektivare testmiljöer i bygg- och fastighetssektorn

Under året arbetades det febrilt med en ny stor projektansökan, ett projekt som förhoppningsvis skulle komma att utgöra en väsentlig del av verksamheten framåt. Ansökan lämnades in strax efter sommaren och dagarna innan jul kom det glädjande beskedet att projektet beviljades. Projektet som har namnet *Effektivare testmiljöer i bygg- och fastighetssektorn* är det största projektet som Byggdialogen själva någonsin varit projektägare till, med en budget på nästan 19 miljoner kronor. Projektet startades upp under hösten och kommer pågå i tre år med IUC Dalarna och Högskolan Dalarna som projektpartners.

Det långsiktiga målet i projektet är att bidra till förbättrade förutsättningar för bygg- och fastighetssektorn som helhet att öka sin innovationskapacitet, konkurrenskraft och affärsmöjligheter genom effektivare metoder att identifiera, genomföra och implementera innovationer.

Projektet syftar till att ta fram en ny, objektiv, kvalitetssäkrad metod inklusive stödjande verktyg och system för att identifiera, genomföra och implementera testmiljöer och innovationer. Samtliga punkter ska utvecklas och baseras på en vetenskaplig grund.

Under projektperioden ska totalt nio testmiljöer identifieras och genomföras. Under första året utvecklas, testkörs och utvärderas första årets testmiljöer, metodik och stödjande verktyg. I slutet av 2024 publiceras första generationens metodik och systemstöd. Loopen upprepas under andra och tredje året och i samband med projektavslut publiceras och släpps projektets standardiserade och kvalitetssäkrade metodik, inklusive systemstöd för identifiering, genomförande och implementering av testmiljöer i bygg- och fastighetssektorn.

Projektet är en viktig pusselbit och en grund för verksamheten framåt. Tillsammans med verksamhetens medlemmar, branschen och våra projektpartners hoppas och tror vi att vi tillsammans kan höja branschens innovationskapacitet och göra byggsektorn ännu starkare och mer hållbar.

Industridoktorandprojekt kring innovationsekosystem

Sedan 2022 har ByggDialog Dalarna en industridoktorand anställd som forskar kring innovationsekosystem i Byggbranschen. Innovationsekosystem är ett sätt för företag att organisera sig över gränserna kring utveckling av innovationer och ett gemensamt värdeerbjudande, där man delar både risk och vinst och kan dra nytta av varandras specialistkompetenser. I byggindustrin finns många typer av nätverk, där också byggprojektet kan ses som ett nätverk, men däremot är ett gemensamt åtagande som sträcker sig över flera byggprojekt relativt outforskat i branschen. ByggDialog Dalarna tror att potentialen med innovationsekosystem är stor, för medlemsföretagens lönsamhet men också som drivkraft för hela branschen att utveckla och implementera hållbarhetsinriktade innovationer mer effektivt än branschnormen.

I projektet studeras innovationsekosystem inom träbyggande i Dalarna, och anledningen till att studierna är förlagda till Dalarna är den historik som finns i länet där aktörer, från kommuner, region

och beställare till industri, byggare och konsulter, gemensamt har investerat i kunskaps- och policyuppbyggnad de senaste 10 åren. Vi ser att det samarbete som är etablerat här, både genom ByggDialog Dalarnas nätverk och genom andra initiativ, är unikt i Sverige och skapar en bra grund till att bedriva forskning. Doktoranden är kopplad till Luleå tekniska universitet, som har en internationellt erkänd forskargrupp inom industriellt och hållbart byggande.

Under 2023 har en metod för att identifiera innovationsekosystem i byggindustrin tagits fram och två ekosystem identifierats. Dessa har analyserats både avseende de aktörsnätverk som ingår i dessa, och hur de överlappar varandra samt avseende de individuella drivkrafterna för olika typer av företag att delta i ekosystemet, dvs vilket affärsmässigt mervärde som medverkan i innovationsekosystemet ger, eller förväntas ge, dem. Detta har sammanfattats i en populärvetenskaplig artikel, publicerad i tidningen Bygg & Teknik, samt i en vetenskaplig artikel, som är inskickad till en journal för utvärdering.

The Circular Bioeconomy Arena

Uppdraget görs i samarbete med Stiftelsen Dalarnas Science Park och är en del i Interreg projektet The Circular Bioeconomy Arena. ByggDialog Dalarnas del i projektet koncentreras till industriellt träbyggande och att identifiera branschens primära behov och frågeställningar samt att genomföra omvärldsanalys och kunskapsuppbyggnad med syfte att genomlysna kommande kravställningar angående cirkulära materialflöden i byggbranschen på Europeisk- och nationell nivå. Syftet är att skapa insikt och stimulera företag att utveckla nya cirkulära affärsmodeller. Primära målgrupper är materialleverantörer, rivningsentreprenörer, byggherrar samt byggentreprenörer. Byggdialogens del i projektet påbörjades under slutet av 2023 och förväntas pågå fram till halvårsskiftet 2026.

Samverkan

Samverkan är en bärande och central del i hela ByggDialog Dalarnas verksamhet och sker framförallt inom ramen för olika projekt och i verksamhetens ”växtbädd” bestående av temagruppsmöten, frukostmöten eller olika seminarier. Parallellt med denna samverkan deltar även nätverket i en rad olika sammanhang där samverkan inom olika frågor eller grupperingar är ändamålet.

Under 2023 har samarbetet med de regionala myndigheterna, Länsstyrelsen och Region Dalarna fortsatt och stärkts. Gemensamma ansträngningar har bidragit både till nya gemensamma projekt som exempelvis Boost, men också genom inrättandet av ett årligt basuppdrag från Region Dalarna. Vidare har dialog förts med Länsstyrelsen kring framtagande av en färdplan inom Byggande och Boende som under hösten påbörjades.

Energiintelligent Dalarna är ett nätverk för alla aktörer i länet som är involverade i eller intresserade av energi- och klimatfrågor. De flesta av länets, inom området verksamma, aktörer medverkar i någon av nätverkets samverkansgrupper. ByggDialog Dalarnas ordförande deltog under året i nätverkets styrgrupp och tjänstepersoner i referensgruppen.

Samverkan med Högskolan Dalarna fortsatte enligt de principer och det program som tidigare upprättats mellan parterna. Högskolans engagemang i Byggdialogens temagrupper har under året varit blygsamt, vilket beror på byten av personal, ansträngda lärarresurser etc. ByggDialog Dalarna och Högskolan Dalarna har fört diskussioner om ett utökat samarbete vilket bland annat resulterat i inrättandet av en ny temagrupp kopplad till kompetensförsörjning.

ByggDialog Dalarna deltar även med en plats i nätverket Hållsam Dalarna som Region Dalarna är sammankallande till. Nätverket Hållsam Dalarna syftar till att påverka den strategiska fysiska samhällsplaneringen i Dalarna i en mer hållbar riktning.

ByggDialog Dalarna har sedan flera år tillbaka deltagit i nätverket Lågan som är ett samarbete mellan Byggföretagen, Energimyndigheten, Boverket, SBUF, byggentreprenörer, byggherrar och konsulter. Nätverket arbetar för att Sverige ska nå sina energimål genom att bostads- och lokalsektorn starkt effektiviserar sin energianvändning. Normalt träffas nätverket 4 ggr per år.

Det nära samarbetet med IUC Dalarna fortsatte i våra pågående projekt, men också genom att vi delar gemensamma personalresurser och lokal. IUC är vidare en viktig samarbetspart då delar av våra nätverk går ihop, detta gäller specifikt de industriföretag som producerar byggmaterial eller byggkomponenter.

Året i korthet - genomförda aktiviteter och arrangemang under 2023

7/2 – Arbetsmarknadsdag på Högskolan Dalarna
20/4 – Frukostmöte Scrap (Tyréns)
3/5 – Byggsnack med NCC och Archus
17/5 – Studiebesök på nya Campus Borlänge med NCC och Archus
23/5 – Frukostmöte SmartMass (Tyréns)
25/5 – ByggDialog Dalarnas årsstämma
1/6 – Utdelning av 2023-års byggstudentstipendium
24/8 – Studiebesök i Gävle med äldreboendegruppen
29/8 – Introduktionsdag för Högskolans byggstudenter
19/10 – Föreläsning och workshop med Charlie Klang från Sila Snacket
16/11 – Byggstudenterna på studiebesök hos Setra i Långshyttan
21/11 – Öppen dialog kring färdplanen för Byggande och Boende
6/12 – Temagruppsmöte i kubik med öppen föreläsning om Stockholmshuset, Leksand
6/12 – Studiebesök med äldreboendegruppen på äldreboende i Tibble, Leksand
6/12 – Studiebesök med Klimatklubben på bostadshus i Leksand
7-8/12 – Årskonferens för Women Building Sweden
12/12 – Det stora pepparkakshusbygget på Högskolan Dalarna
19/12 – Frukostmöte om nya Campus Borlänge

Utöver ovanstående aktiviteter har verksamhetens temagrupper genomfört löpande temagruppsmöten.

Slutord – året som gått

2023 har varit händelserikt på många sätt med både nya projekt, nya uppdrag och under hösten även ny ledning. Som ny verksamhetschef med start i oktober är det svårt att rättvist summera hela året, så detta slutord får en tyngdpunkt på avslutet av året med en framåtblick inför 2024.

Under våren avslutades två projekt samtidigt som ny projektfinansiering ännu inte var på plats. Detta blev årets stora cliffhanger, där verksamhet och medlemmar fick vänta fram till veckan innan jul innan ett positivt besked kom att vi kommande tre år kommer få möjlighet att utveckla en metodik för att identifiera, genomföra och implementera innovationer samt bidra till genomförandet av minst 9 olika testmiljöer i regionen. Detta var ett glädjande och mycket viktigt besked i vår strävan att bidra till ett hållbart samhällsbyggande i Dalarna. Håll utkik framöver, för redan till sommaren hoppas vi komma igång med den första testmiljön!

Under hösten påbörjades även det viktiga arbetet med en färdplan för Byggande och boende. Färdplanen utgår från Dalarnas energi- och klimatstrategi och ska visa på vilket sätt vi kan vara med och bidra till uppfyllandet av de nationella energi- och klimatmålen till 2045. Arbetet slutförs under våren 2024, men kommer bli en viktig vägvisare för hur ByggDialog Dalarna kan stötta branschen i arbetet mot de nationella energi- och klimatmålen.

2023 har också varit ett ovanligt utmanande år för verksamheten. På projektsidan har två projekt avslutats samtidigt som ny finansiering inte var på plats. Detta bidrog till att verksamheten saknade projektfinansiering under ett kvartal innan ett nytt större projekt beslutades. Organisatoriskt har året även kännetecknats av vakanser i form av att verksamhetschefen slutade i maj samt att vice verksamhetschef var föräldraledig fram till november. Årets resultat slutar på -277 672 kr till stor del beroende av det glapp i finansiering som omnämns ovan, men skulle kunnat bli betydligt större om bemanningen varit fulltalig. I slutet av året fick verksamheten beslut om ett nytt större projekt samtidigt som personalstyrkan åter blev fulltalig. Inför 2024 ser nu därför både budget och bemanning ut att vara i god balans.

I samband med årets sista styrelsemöte togs beslut om att påbörja arbetet med en långsiktig utvecklingsplan som sträcker sig bortom de projekt vi nu deltar i. För att skapa maximal medlemsnytta och fortsätta bidra till ett hållbart samhällsbyggande i Dalarna behövs långsiktigt strategiska målområden som verksamheten kan styra mot. Detta arbete förväntas landa i en utvecklingsplan under våren 2024, men har redan påbörjats genom insamling av medlemsbehov, workshoparbete med verksamhet och styrelse samt initiering av medlemsresan som syftar till att systematiskt inventera sektorns behov.

Vi ser nu fram mot ett spännande och viktigt år med ett nytt och mycket relevant projekt, färdigställande av en utvecklingsplan, fortsatt färdplanearbete samt en fördjupad dialog med våra medlemmar!

Borlänge mars 2024
Verksamhetschef
Henrik Janols